

Nr 884

Av herr **Ullsten**, om föreningsrättsskydd för arbetssökande.

(Lika lydande med motion nr 676 i Första kammaren)

Rätten att fritt få bilda och tillhöra föreningar utgör en av grundpelarna i det demokratiska systemet, i Sverige bl. a. garanterad genom 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt. Trots en allmän enighet om föreningsrätten som princip finns emellertid i vissa avseenden starkt delade meningar om hur denna rätt skall tolkas. Diskussion har bl. a. gällt den syndikalistiska rörelsens ställning som arbetsmarknadspart. I många avseenden har Sveriges arbetares centralorganisation en rättsligt svagare ställning än de stora arbetstagarorganisationerna. Lagstiftningen har t. ex. inte kunnat ge den syndikalistiska organisationen skydd mot vissa diskriminerande monopolklausuler när det gäller arbetstagares frihet att bestämma sin egen organisationstillhörighet.

Denna fråga, liksom frågan om SAC:s representation i arbetsdomstolen, har vid ett par tidigare tillfällen varit föremål för motioner i riksdagen. Bl. a. skedde detta 1966 (motion II: 715), varvid föreslogs sådan lagändring att föreningsrättsskyddet även borde gälla arbetssökande. Andra lagutskottet, som avstyrkte motionen, uttalade därvid att frågan borde prövas vid en eventuell framtida allmän översyn av föreningslagstiftningen. Då någon sådan prövning ännu inte kommit till stånd och veterligen inte heller planeras anser jag det angeläget att motionens yrkande i detta avseende aktualiseras på nytt.

Lagen om förenings- och förhandlingsrätt har till uppgift att bl. a. trygga arbetstagares och arbetsgivares rätt att organisera sig i föreningar och utöva medlemskap i dessa. Lagstiftningen är emellertid i princip begränsad till de fall där det föreligger ett anställningsförhållande. Den gäller alltså inte för personer som *söker* anställning.

Detta har gjort det möjligt för t. ex. LO att i sina avtal med vissa arbetsgivare införa klausuler som innebär att endast till Landsorganisationen anslutna medlemmar har rätt att få anställning hos de företag med vilket avtalet är slutet. Användningsområdet för dessa klausuler har dock begränsats till arbetsgivare som inte tillhör Svenska arbetsgivareföreningen. SAF accepterar nämligen inte som medlemmar företag som tillåter organisationsklausuler. Utanför SAF-området kan emellertid en arbetsgivare utan att det innebär någon kränkning av föreningsrätten avvisa en arbetssökande därför att denne inte tillhör den avtalsslutande organisationen. Framför allt har detta kommit att drabba arbetare som är anslutna till SAC. Sär-

skilt inom byggnadsbranschen, där SAC har en relativt stor anslutningsprocent, har denna otillfredsställande rättsliga reglering fått stor praktisk betydelse.

Föreningsrätten är enligt min mening bristfällig så länge den medger att en arbetsgivare med hot om arbetslöshet som påtryckningsmedel kan påverka en arbetstagares val av facklig organisation. Att motivet för denna påtryckning är ett avtal mellan arbetsgivaren och annan arbetstagarorganisation gör inte förhållandet mera acceptabelt. Jag vill därför föreslå att förenings- och förhandlingslagen ändras så, att föreningsrättsskyddet även kommer att gälla den som söker arbete. Ändringen bör ges den innebörden att kränkning av föreningsrätten skall anses föreligga om arbetsgivare avvisar sökande med hänvisning till hans föreningstillhörighet.

Med stöd av ovanstående hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära förslag om ändring i 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt syftande till att föreningsrättsskyddet även skall gälla för arbetsökande.

Stockholm den 26 januari 1968

Ola Ullsten (fp)